

Лисаковський Р.

*Заступник начальника управління – начальник
другого відділу управління організації викриття
економічних злочинів Головного управління ОРД
ДФС України*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Однією з ключових інституцій у сфері протидії злочинності в Україні є Державне бюро розслідувань. Забезпечення ефективного функціонування даного правоохоронного органу та встановлення гарантій незалежності Державного бюро розслідувань від незаконного втручання у його діяльність відіграє вагомим значення для зміцнення правової держави та утвердження верховенства права в Україні. Відтак, з метою реалізації мети і завдань закріплено й відповідні повноваження Державного бюро розслідувань.

Категорія «повноваження» містить поєднання прав та обов'язків посадових осіб відповідних державних органів. Загалом повноваження Державного бюро розслідувань закріплено у статті 6 Закону України «Про Державне бюро розслідувань», серед яких: припинення і розкриття кримінальних правопорушень, розслідування яких віднесено до його компетенції; здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, на підставах та в порядку, встановлених законом; здійснення розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні правопорушення, розслідування яких віднесено до підслідності Державного бюро розслідувань та інші [1].

Слід зазначити, що спеціальне законодавство у сфері діяльності Державного бюро розслідувань не містить чіткого переліку чи поділу повноважень на права та обов'язки працівників даного правоохоронного органу. Разом з тим, спеціальний закон виокремлює повноваження Директора Державного бюро розслідувань (стаття 12, частина 2 статті 23), Директора територіального управління Державного бюро розслідувань (стаття 13), Керівника підрозділу центрального апарату Державного бюро розслідувань (стаття 13). Окремо у частині 2, 3 статті 24 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» встановлено обов'язки підрозділу внутрішнього контролю Державного бюро розслідувань.

У контексті зазначеного слід зауважити, що права та обов'язки працівників Державного бюро розслідувань встановлені не лише спеціальним Законом України «Про Державне бюро розслідувань», а й нормами Кримінального процесуального кодексу України [2] та Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність». Мова йде про працівників Державного бюро розслідувань, які здійснюють покладені на них обов'язки у складі слідчих чи оперативних підрозділів. Так, аналізуючи обов'язки та права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, наведемо наступні:

1) у межах своїх повноважень відповідно до законів, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності, вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення і припинення кримінальних правопорушень та викриття причин і умов, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, здійснювати профілактику правопорушень;

2) виконувати у межах своєї компетенції запити правоохоронних органів інших держав або міжнародних правоохоронних організацій відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна;

3) проводити операції із захоплення осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, припинення кримінальних правопорушень, розвідувально-підривної діяльності спецслужб іноземних держав, організацій та окремих осіб;

4) негласно виявляти та фіксувати сліди тяжкого або особливо тяжкого злочину, документи та інші предмети, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину, у тому числі шляхом проникнення та обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи згідно з положеннями статті 267 Кримінального процесуального кодексу України, а також інші права та обов'язки передбачені законодавством [3].

Враховуючи той факт, що функціонування Державного бюро розслідувань припадає на період створення антикорупційних органів, на практиці можуть виникати проблемні аспекти, пов'язані із розмежуванням компетенцій даних правоохоронних органів. З даного приводу відмітимо, що специфіка компетенції Державного бюро розслідувань України зумовлена двома факторами - статусом посадових осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів, а також характером і тяжкістю правопорушень. Саме ці два критерії дозволяють розрізняти компетенцію Державного бюро розслідувань України і компетенцію інших правоохоронних органів - Служби безпеки України, Національної поліції, слідчих органів, що здійснюють розслідування порушень податкового законодавства, детективів Національного антикорупційного бюро України [4, с. 236].

Таким чином, повноваження Державного бюро розслідувань спрямовані на належне виконання завдань із запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції. Тому правове забезпечення покликане унормувати діяльність не лише Державного бюро розслідувань, а й інших правоохоронних органів з метою уникнення дублювання повноважень та створення передумов для ефективної співпраці даних органів.

Список використаних джерел:

1. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. №

4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

4. Труба Р. Компетенція Державного бюро розслідувань України. Підприємництво, господарство і право. № 11, 2019. С. 234-239.